

The Participatory Development of Rubber Strategic Plan in Ubon Ratchathani

Rojchana Kumdeekerd

Department of Public Administration,
Faculty of Political Science,
Ubon Ratchathani University, Thailand

Orathai Liengjindathawon

Department of Local Government,
Faculty of Humanity and Social Science,
Ubon Ratchathani Rajabhat University,
Thailand

Abstract

This article aimed to explain the development of rubber strategic plan with the participation of several partners in Ubon Ratchathani. Data were gathered from government agencies, state enterprises, entrepreneurs, and rubber farmers via interviews, focus group discussions, and community forums. The study findings show that there was no strategic plan for rubber development in Ubon Ratchathani, although there had been several unsuccessful attempts to push forward the plan at the provincial level. There were three main contributing factors for this failure. First, there was no consistency of rubber information from different government offices in the province, which made it difficult to form a policy decision. Second, there was a lack of body to coordinate between agencies. Third, the groups representing rubber industry were not strong enough to push forward the rubber policy. Fourth, the change of provincial administrators had caused a lack of continuity in the rubber planning. This research process has thus developed a rubber strategic plan based on the participation of government agencies, entrepreneurs and rubber farmers in order to formulate a policy plan from various perspectives and to set guidelines for further cooperation. The collaboration and development will be area-based with aim to maintain sustainability and local participation

Keywords

Strategic plan, rubber, participation, development

CORRESPONDING AUTHOR

Rojchana Kumdeekerd, Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University, Ubon Ratchathani, 34000, Thailand. Email: rojchana.k@ubu.ac.th
© College of Local Administration, KhonKaen University. All rights reserved.

การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยางพารา อย่างมีส่วนร่วม จังหวัดอุบลราชธานี

รจนา คำดีเกิด

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

อรัญญ์ เลียงจินดาถาวร

สาขาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยางพาราอย่างมีส่วนร่วมของจังหวัดอุบลราชธานีจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเก็บข้อมูลปัญหา ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านยางพารา จากหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ ผู้ประกอบการ และเกษตรกรชาวสวนยาง ผ่านการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีประชาคม การศึกษาพบว่าจังหวัดอุบลราชธานีเดิมยังไม่มีแผนยุทธศาสตร์ยางพารา โดยมีการพยายามผลักดันในระดับจังหวัดหลายครั้ง แต่ไม่สำเร็จ ซึ่งมี 3 สาเหตุสำคัญคือ หนึ่ง ข้อมูลด้านยางพาราของแต่ละหน่วยงานไม่ตรงกัน ดังนั้น จึงยากที่จะทำการตัดสินใจเชิงนโยบาย สอง การขาดตัวกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานร่วมกัน สาม กลุ่มผลประโยชน์ด้านยางพารายังขาดความเข้มแข็งมากพอในการผลักดันนโยบาย ที่ การเปลี่ยนผู้บริหารระดับจังหวัดทำให้ขาดความต่อเนื่องในการกำหนดแผนด้านยางพารา นอกจากนี้ กระบวนการวิจัยได้พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานีขึ้นจากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และเกษตรกรชาวสวนยาง เพื่อร่วมกันวางแผนผ่านมุมมองเชิงนโยบายที่หลากหลายและสร้างแนวทางการปฏิบัติงานด้านยางพาราร่วมกันต่อไป โดยเน้นพื้นที่เป็นหลักในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ

แผนยุทธศาสตร์, ยางพารา, การมีส่วนร่วม, การพัฒนา

บทนำ

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญลำดับต้นของไทย โดยไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกมากที่สุดในโลก (การยางแห่งประเทศไทย, 2559) ยางพารามีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและมีความสำคัญทางด้านสังคม เกี่ยวข้องกับภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคราชการ ภาคเอกชน และนอกจากนั้นยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาคมโลกในด้านการค้ากับต่างประเทศอีกด้วย จากความสำคัญดังกล่าว รัฐบาลไทยจึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับยางพารา ออกกฎหมายและจัดตั้งกองทุนที่เกี่ยวข้อง สาระสำคัญส่วนหนึ่งของนโยบายกำหนดให้มือฉัตรรองรับเพื่อให้ระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับยางพารา การวิจัยและพัฒนา การรักษาเสถียรภาพระดับราคา การดำเนินธุรกิจและการจัดสรรประโยชน์เป็นไปอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน ยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยาง และพัฒนาสถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการกิจการยางและไม้ยาง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทย

รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับยางพาราของ ประเทศ ก่อตั้งการยางแห่งประเทศไทย (ก.ย.ท.) โดยการควบรวม 3 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานกองทุน สงเคราะห์การทำสวนยาง องค์การสวนยางและสถาบันวิจัยยาง โดยเกิดพระราชบัญญัติการยางแห่ง ประเทศไทย พ.ศ. 2558 มีวัตถุประสงค์ให้การยางแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการ บริหารจัดการยางพาราของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร บริหารจัดการเกี่ยวกับเงินของกองทุน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตภัณฑ์ยางพารา โดยจัดให้มี การศึกษาวิเคราะห์ วิจัย พัฒนา เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับยางพารา และดำเนินการให้ระดับ รากายพารามีเสถียรภาพ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้มีการปลูกแทนและการปลูกใหม่ ตลอดจนให้ ความช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ผู้ประกอบกิจการยาง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การอุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจและการดำเนินการอื่นที่ เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น บริหารงานโดยคณะกรรมการการยางแห่งประเทศไทย มีผู้ว่าการการยางแห่งประเทศไทยเป็นผู้บริหาร (การยางแห่งประเทศไทย, 2559) นอกจากนี้ยังมี องค์กรภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอีกหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์ สถาบันการศึกษา สมาหภาพการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย สมาคมยางพาราไทย สมาคมน้ำยางข้นไทย สมาคมธุรกิจไม้ ยางพาราไทย และสมาคมผู้ผลิตถุงมือยางไทย เป็นต้น จากการส่งเสริมการปลูกยางพาราด้วยนโยบาย ต่าง ๆ นั้น ส่งผลให้ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพารามากขึ้น จากเริ่มแรกมีการปลูกที่ภาคใต้ ต่อมาก็ได้ ขยายไปยังภาคอื่น ๆ รวมถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ปลูกยางพาราแห่งใหม่ ที่มีการ ขยายตัวค่อนข้างมาก

กรณีของจังหวัดอุบลราชธานี มีการขยายตัวของพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นจำนวนมาก จาก ข้อมูลในปี พ.ศ. 2559 มีเนื้อที่ปลูก 442,274 ไร่ มูลค่า 86.36 ล้านบาท (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด อุบลราชธานี, 2560) มีเนื้อที่กรีดยางเป็นอันดับสาม รองจาก บึงกาฬ และเลย การที่จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพื้นที่พืชเศรษฐกิจ ที่มีการปลูกข้าวมานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด อุบลราชธานีด้านการเกษตร จึงมีการมุ่งเน้นเรื่องข้าวเป็นสำคัญเสมอมา โดยยังไม่มีโครงการพัฒนาด้าน ยางพารารายเด่นชัด ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางในจังหวัดอุบลราชธานี ขาดการส่งเสริมที่เป็นรูปธรรม มากเพียงพอ โดยถึงแม้ว่ายางพาราจะได้รับการส่งเสริมจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ได้แก่ การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเกษตรจังหวัด พานิชย์จังหวัด อุตสาหกรรม จังหวัด และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร แต่เมื่อพิจารณาถึงผลการดำเนินงานด้าน ยางพาราโดยรวมของจังหวัด พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาหลายประการ ได้แก่ การขาด ความรู้เรื่องยางพารา ยางพาราราคาตกต่ำ การขาดนโยบายการส่งเสริมที่สร้างความยั่งยืน และการ ดำเนินงานของจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการบูรณาการด้านแผนยุทธศาสตร์ งบประมาณ และ การดำเนินงานการระหว่างหน่วยงาน รวมทั้งปัญหาส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดการมีส่วนร่วมของ เกษตรกรในการเสนอปัญหา วางแผนและพัฒนายุทธศาสตร์ด้านยางพาราของจังหวัดและหน่วยงาน จึง ส่งผลให้ปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยางไม่ได้รับการแก้ไขอย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ

ซึ่งปัญหาดังกล่าว จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข หากมีการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยางพารา อย่างมีส่วนร่วม บูรณาการเชื่อมโยง ร่วมมือ โดยรวบรวมความคิดเห็นความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วน

เสีย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้เกิดการเชื่อมประสานความรู้ ทรัพยากรและการดำเนินงานมากขึ้น จะทำให้การขับเคลื่อนการพัฒนาทางพาราของจังหวัดอุบลราชธานี มีทิศทางที่ชัดเจน การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับปัญหาของเกษตรกร อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาทางพารา ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ให้เป็นอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้ พัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่ออธิบายถึงการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ทางพาราจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง¹

แนวคิดและทฤษฎี

การบริหารยุทธศาสตร์ (Strategic Administration)

ยุทธศาสตร์ (Strategy) หมายถึง ทิศทาง หรือแบบแผนการดำเนินงานระยะยาวขององค์การ กำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายนอก แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้หากสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยที่องค์การจะตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่องค์การจัดหาได้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (วิโรจน์ สารรัตน์, 2542: 3 อ้างถึงในวิรัช วิรัชนิการวรรณ, 2554: 60) ซึ่งกระบวนการบริหารยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ดังนี้

1. การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) โดยจะมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การ เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์หลัก และยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการดำเนินงาน

2. การนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) โดยเริ่มจากการนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ขั้นตอนการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติจริงมาตีตประกาศเผยแพร่เพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ไปยังผู้บริหาร บุคลากรทุกระดับ เพื่อให้เกิดการสร้างความเข้าใจและปฏิบัติตาม รวมทั้งตีตประกาศเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนต่อประชาชนด้วย

3. การติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์ (Strategy Evaluation and Control) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล และการนำเสนอผลการประเมิน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนยุทธศาสตร์ในรอบเวลาต่อไปของหน่วยงาน

แนวคิดการบริหารยุทธศาสตร์ นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อร่างแผนยุทธศาสตร์ทางพาราให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดอุบลราชธานี และให้เห็นถึงกระบวนการบริหารยุทธศาสตร์ด้านพาราของจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ทางพาราให้มีความเป็นระบบ สอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรชาวสวนยางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ทางพาราจังหวัดอุบลราชธานี” ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนาบทบาทของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในการทำงานวิจัยเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด โดยเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ หมายถึง การบริหารราชการของจังหวัดเพื่อให้จังหวัดสามารถบริหารงาน แก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ในเขตจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้รับประโยชน์สูงสุด โดยมีการบูรณาการยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ สรรพกำลัง และทรัพยากรในจังหวัด และการทำงานประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในสังคมอย่างมีทิศทางและเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงานในการบริหารการพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจน (สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย, 2560)

การบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการเป็นการบริหารโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก (Area - Based Approach) ในการพัฒนา เพื่อกระจายการพัฒนาและลดความเหลื่อมล้ำของความเจริญเติบโตระหว่างพื้นที่ โดยลักษณะของการบริหารการพัฒนาดังกล่าวต้องการให้แต่ละพื้นที่มีทิศทาง (Position) ในการพัฒนาที่ชัดเจน และอยู่บนพื้นฐานของความเห็นชอบร่วมกันทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดและการพัฒนากลุ่มจังหวัดผ่านแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ, 2552)

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาลและทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่การปฏิบัติในแต่ละเขตพื้นที่ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน และศักยภาพของแต่ละจังหวัด โดยยึดหลักการ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น” โดยจะเป็นการบูรณาการงบประมาณที่จังหวัดขอตั้งร่วมกับงบลงทุนของกระทรวง ทบวง กรม งบอุดหนุนเฉพาะกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการลงทุนร่วมจากภาคเอกชน เพื่อประโยชน์ในการจัดระบบการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้อง เชื่อมโยง และสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การมีส่วนร่วม (Participation)

การมีส่วนร่วม (Public Participation) เป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551: 7)

Arnstein (อ้างถึงใน ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, 2549: 19-21) ได้ระบุระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเป็น 8 ระดับ คือ

หนึ่ง การจัดการแบบเบ็ดเสร็จโดยตรง (Direct Manipulation) หน่วยงานจะจัดการกับเรื่องราวต่าง ๆ แบบเบ็ดเสร็จ โดยไม่จำเป็นต้องให้ประชาชนรับรู้เรื่องราว

สอง การบำบัดรักษา (Therapy) หน่วยงานจะเชิญชวนประชาชนให้เข้าร่วมรับฟังและร่วมตัดสินใจ แต่หน่วยงานไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการตอบข้อซักถามของประชาชนอย่างจริงจัง

สาม การร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (Informing) หน่วยงานมักทำหน้าที่เชิญชวนตัวแทนประชาชนที่เกี่ยวข้องให้เข้าร่วมรับฟัง แต่หน่วยงานไม่ได้ให้ความสำคัญกับความรู้สึก หรือทัศนคติต่าง ๆ ของประชาชนอย่างแท้จริง

สี่ การร่วมให้คำปรึกษา (Consultation) ประชาชนให้ข้อมูลและนำเสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ แต่อำนาจในการตัดสินใจยังอยู่ในมือของหน่วยงานราชการ

ห้า การร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น (Placation) ประชาชนเริ่มมีโอกาสจุดประเด็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนเห็นว่าสำคัญและมีบทบาทในการให้ข้อคิดเห็นและนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ จากมุมมองและจุดยืนของตน แต่หน่วยงานยังคงสงวนสิทธิ์ในการตัดสินใจเอาไว้เป็นภารกิจขององค์กร

หก การร่วมเป็นพันธมิตร (Partnership) ประชาชนเริ่มเข้ามาใกล้ชิดกับหน่วยงานและเริ่มมีอำนาจในการเสนอข้อคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งต่าง ๆ ตลอดจนกระตุ้นให้หน่วยงานตัดสินใจบนพื้นฐานของการพิจารณาข้อมูลที่หลากหลาย

เจ็ด การส่งตัวแทนเข้าร่วมมีสิทธิในการตัดสินใจ (Delegated Power) ประชาชนส่วนหนึ่งได้รับการคัดเลือกให้เข้าไปทำหน้าที่เป็นตัวแทน เพื่อออกความเห็น นำเสนอข้อโต้แย้งและมีสิทธิโดยชอบธรรมในการร่วมตัดสินใจเชิงนโยบายต่าง ๆ

แปด การควบคุมการตัดสินใจโดยพลเมือง (Citizen Control) อำนาจในการตัดสินใจทั้งหมดอยู่ในมือประชาชน โดยหน่วยงานต่าง ๆ มักทำหน้าที่ด้านการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารประกอบการตัดสินใจของประชาชน

จากรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มีการแบ่งประเภทเป็นหลายรูปแบบดังที่ได้กล่าวมาทำให้ได้เห็นถึงความหลากหลายของวิธีการ รวมถึงระดับของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ซึ่งจะสามารถนำมาวิเคราะห์และพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนานโยบายด้านยางพาราในระดับจังหวัดของจังหวัดอุบลราชธานี

จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องการมีส่วนร่วม สามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อวิเคราะห์ประเด็นและระดับของการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านยางพาราของจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนั้นยังสามารถใช้ในการออกแบบเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านยางพาราของจังหวัดอุบลราชธานีให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเกิดการพัฒนาการดำเนินงานให้สามารถแก้ไขปัญหาได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ (2555: 57-58) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์นโยบายการส่งเสริมการปลูกยางพาราทดแทนกระเทียมและลำไย กรณีศึกษา: จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาหลายประการ แต่ประเด็นที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับประเด็นวิจัยคือการศึกษานโยบายและมาตรการภาครัฐปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการปลูกยางพาราทดแทนพืชเศรษฐกิจเดิม ซึ่งนโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ซึ่งต้องการขยายพื้นที่ในการปลูกยางพารา 1 ล้านไร่ แบ่งออกเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 700,000 ไร่ และภาคเหนือ 300,000 ไร่ ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2549 โดยมีสำนักงานส่งเสริมการทำสวนยาง (สกย.) ทำหน้าที่ในการดูแล ส่งเสริม สนับสนุน นอกจากนั้นยังให้บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์รับผิดชอบผลิตกล้ายางให้กับ สำนักงานส่งเสริมการทำสวนยาง ตามที่ชนะการประมูล

จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ศิริลักษณ์ ศรีประสิทธิ์, 2551 อ้างถึงใน จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ , 2555: 3) ผลการวิจัย พบว่า นโยบายส่งเสริมการปลูกยางพาราดังกล่าว เป็นนโยบายที่ขาดความพร้อม ในการวางแผน และการดำเนินการด้านบุคลากรและงบประมาณ ในการให้ความรู้กับเกษตรกรรายใหม่ ทำให้การดำเนินการมีปัญหาหลายประการ และไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่จะแก้ไข ปัญหาผลผลิตต่ำและกระเทียมราคาตกต่ำ เพราะสามารถลดพื้นที่การปลูกได้เพียงร้อยละ 3.23 เท่านั้น และมีเกษตรกรรายเดียวที่นำพื้นที่ปลูกกระเทียมเปลี่ยนมาปลูกยางพารา

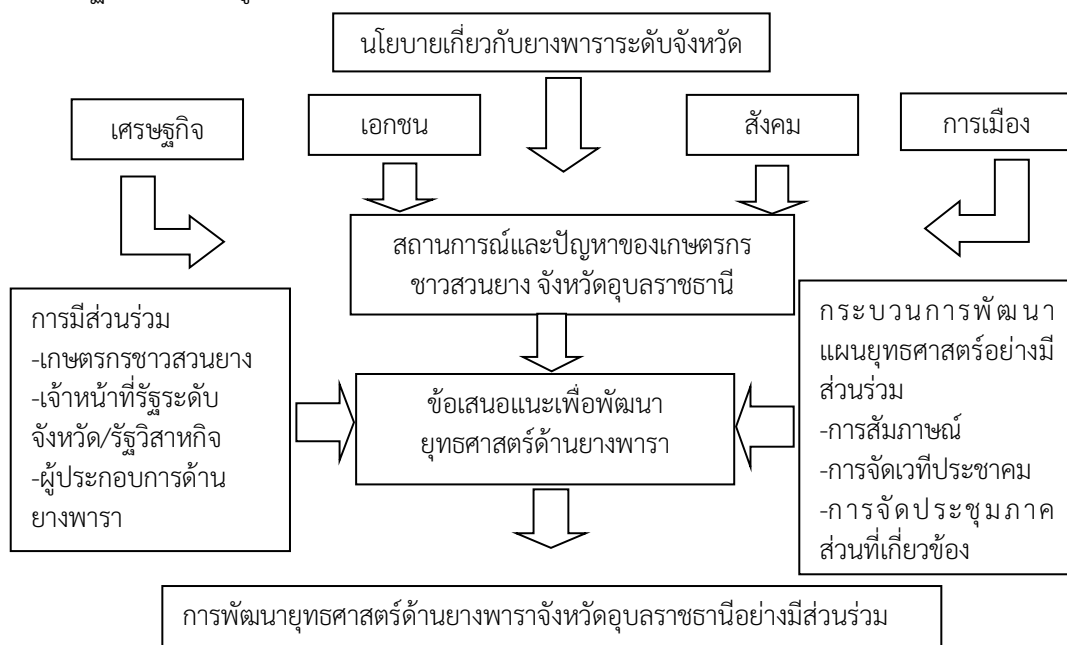
บัญชา สมบูรณ์สุข และคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ โดยผลการศึกษาพบว่า แนวทางควรแบ่งเป็น หนึ่ง มาตรการเร่งด่วน ได้แก่ การเจรจาพูดคุยกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเกษตรกรชาวสวนยางพารา ในเฉพาะประเด็นราคายางพาราเท่านั้น โดยต้องประกอบด้วยตัวแทนที่แท้จริงจากทุกฝ่าย เพื่อให้ได้ราคาที่ทุกฝ่ายรับได้ และในระหว่างการประกันราคายางพารา ควรมีมาตรการในการแก้ไข ช่วยเหลือ ทำความเข้าใจกับเกษตรกรด้วย เช่น เรื่องปุ๋ย พันธุ์ยาง เป็นต้น ส่งเสริมความรู้การปลูกพืชอื่นแซมในสวนยาง เพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร สอง มาตรการระยะกลาง เน้นนโยบายการเพิ่มมูลค่ายางในประเทศอย่างจริงจัง ทำความเข้าใจให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับสถานการณ์การผลิต การตลาด ถ่ายทอดเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ยางพาราให้เอกชน พร้อมทั้งมีนโยบายลดหย่อนภาษีในช่วงแรกให้ และสร้างระบบการซื้อขายที่ลดการเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง สาม มาตรการระยะยาว กำหนดนโยบายควบคุมการขยายพื้นที่ปลูกและมุ่งเน้นการเพิ่มผลิตภาพแทน กำหนดนโยบายเพิ่มศักยภาพแรงงานครัวเรือน เพื่อลดค่าจ้าง นำไปสู่การลดต้นทุนการผลิต สนับสนุนการวิจัย และพัฒนานวัตกรรมจากยางพารา โดยให้เอกชนพัฒนานวัตกรรมไปสู่เชิงพาณิชย์

ซึ่งจากภาพรวมทั้งหมดในการนำแนวคิดการบริหารยุทธศาสตร์ และทฤษฎีการมีส่วนร่วม มาใช้ ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ จะสามารถใช้แนวคิดการบริหารยุทธศาสตร์มาใช้ออกแบบกระบวนการรวบรวม ปัญหาจากเกษตรกรชาวสวนยางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพาราเสนอต่อ สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านยางพาราให้เกิดการทำงานที่มี ประสิทธิภาพประสิทธิผลมากขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในกระบวนการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีส่วนร่วม เป็นการเริ่มศึกษาจากนโยบายยางพาราระดับชาติว่ามีนโยบายอย่างไรบ้าง โดยศึกษาทั้งในเชิงกฎหมาย องค์การที่เกี่ยวข้อง ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการส่งเสริมการปลูก การแก้ไขปัญหา การพัฒนา การวิจัยเกี่ยวกับยางพาราของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนทำให้การปลูกยางพารา ขยายตัวจากภาคใต้ไปยังภาคอื่น ๆ ของไทย รวมทั้งภาคอีสานและจังหวัดอุบลราชธานีด้วย อีกทั้งยัง ศึกษาการดำเนินงานด้านยางพาราในจังหวัดอุบลราชธานีมีหน่วยงานใดที่เกี่ยวข้อง และมีบทบาทอย่างไร ต่อการส่งเสริม พัฒนา แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปลูกยางพาราในจังหวัด เมื่อมีการดำเนินการดังกล่าวของ ระดับจังหวัดแล้วส่งผลอย่างไรต่อสถานการณ์ยางพาราของเกษตรกรอุบลราชธานี ซึ่งสถานการณ์ต่าง ๆ นี้ อาจเป็นผลของนโยบายทั้งระดับชาติ ยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด ร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และบทบาทของภาคเอกชนด้วย เมื่อได้ทราบถึงสถานการณ์เกี่ยวกับยางพาราในจังหวัด อุบลราชธานีแล้ว สิ่งที่สำคัญคือ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของนโยบายยางพาราว่ามีความ คิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ยางพาราของจังหวัด โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม

ร่วม ทั้งการสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชาคม การจัดประชุมระดมความคิดเห็น จากสามภาคส่วนที่สำคัญ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมในการก่อร่างนโยบาย โดยภาคส่วนต่าง ๆ นั้นประกอบด้วย หนึ่ง ภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจในระดับจังหวัด สอง ภาคเอกชน ได้แก่ตัวแทนภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับตลาดและการจัดจำหน่ายยางพารา และสาม ภาคประชาชนที่เป็นเกษตรกรชาวสวนยางพารา และกลุ่ม/สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง โดยร่วมวิเคราะห์สถานการณ์/ปัญหาของยางพารา และหาทางเลือกทางนโยบายเพื่อแก้ไขและพัฒนายุทธศาสตร์ยางพาราของจังหวัดอุบลราชธานีให้เกิดการสร้างมาตรฐาน เพิ่มมูลค่าการผลิต สร้างรายได้ พัฒนาเศรษฐกิจ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นได้ โดยรวบรวมข้อเสนอแนะดังกล่าวเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ระดับจังหวัด และพัฒนายุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อศึกษาแผนและข้อจำกัดของแผนยุทธศาสตร์จังหวัดอุบลราชธานีด้านยางพารา พร้อมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ด้านยางพารา ดังกล่าวให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้และการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2561 ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย เกษตรกรจาก 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอตระการพืชผล อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภอเดชอุดม อำเภอนาจะหลวย และอำเภอบุณฑริก โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงอำเภอที่มี หนึ่ง จำนวนครัวเรือนของเกษตรกรในการปลูกยางพารามาก (ตั้งแต่จำนวน 100 ครัวเรือนขึ้นไป) สอง กลุ่มเกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกมาก (ตั้งแต่จำนวน 50 คนขึ้นไป) ในส่วนของ

หน่วยงานราชการระดับจังหวัด ได้ศึกษาข้อมูลหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด และหน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการวางพาราทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ได้แก่ การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด พาณิชย์จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด สหกรณ์จังหวัด สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 4 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 11 อุบลราชธานี และสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด รวมทั้งผู้ประกอบการในการรับซื้อยางพารา 4 แหล่ง ที่มีการรับซื้อยางพาราในจังหวัดอุบลราชธานี

เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ออกแบบโดยใช้หลากหลายวิธี ได้แก่

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) คือ การสัมภาษณ์โดยเจาะลึกคำถามที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านยางพาราของหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 11 คน จาก 11 หน่วยงาน และตัวแทนผู้ประกอบการที่รับซื้อยางพาราในจังหวัดอุบลราชธานี 4 คน จาก 4 สถานประกอบการ

การสนทนากลุ่ม (Focus group) คือ การจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยน ถามคำถามเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านยางพารา โดยใช้ในการเก็บข้อมูลจากเกษตรกร 5 อำเภอ เป็นอำเภอละ 1 กลุ่ม กลุ่มละ 30-50 คน และจากเจ้าหน้าที่สำนักงานการยางแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี 10 คน

การจัดเวทีประชาคม (Community Forum) คือ การจัดประชุมกลุ่มใหญ่เพื่อแลกเปลี่ยน ให้ข้อมูล และแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี โดยวิธีการนี้จะใช้ในกระบวนการจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี โดยองค์กรประชุมประกอบไปด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานด้านยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ประมาณ 11 หน่วยงาน และเกษตรกรชาวสวนยางจาก 5 อำเภอ

เมื่อได้ข้อมูลการดำเนินงาน ปัญหา ข้อเสนอแนะด้านยางพาราจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแล้ว คณะผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จัดลำดับความสำคัญของโครงการ ตามแนวคิดการบริหารยุทธศาสตร์ และสร้างการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพาราดังกล่าวจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ก่อนเสนอแผนยุทธศาสตร์ที่ผ่านการแก้ไขตามข้อเสนอแนะดังกล่าวต่อสำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัย

แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับยางพาราของจังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษา พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยางพารามากกว่า 10 หน่วยงาน โดยมีการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานหลัก จังหวัดยังไม่มีแผนยุทธศาสตร์ด้านยางพารา ส่วนใหญ่จะพบโครงการด้านยางพาราบรรจุรวมอยู่ในแผนงานด้านส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตร เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เป็นต้น ส่วนในแผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด พบว่าในยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรยังไม่เคยบรรจุโครงการด้านยางพาราโดยตรงแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม พบความพยายามในการเสนอโครงการเกี่ยวกับยางพาราของหน่วยงานระดับจังหวัดมากกว่า 1 ครั้ง แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ เนื่องจากยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่

ขณะที่หน่วยงานด้านการเกษตรมีภาระงานมากต้องดำเนินงานส่งเสริมพืชเศรษฐกิจทุกชนิด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงยังไม่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาทางพาราเท่าที่ควร การขาดเอกภาพด้านข้อมูลทางพาราและการผลักดันที่จริงจังของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับจังหวัดบ่อยครั้งจึงทำให้การผลักดันไม่ต่อเนื่อง

สถานการณ์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาสถานการณ์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ข้อมูลพื้นที่ปลูกยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี แต่ละหน่วยงานมีข้อมูลที่ไม่ตรงกันเนื่องจากการจัดเก็บเพื่อใช้ในต่างลักษณะ อย่างไรก็ตาม พบว่าข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นข้อมูลที่คำนวณพื้นที่ปลูกที่ละเอียดที่สุด เนื่องจากการตัดพื้นที่บ้านและพื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ ออกจากพื้นที่สวนยางพาราอย่างชัดเจน จึงสามารถสรุปพื้นที่ปลูกยางพาราจังหวัดอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2559 ว่ามีเนื้อที่ยางพารายืนต้นจำนวน 442,274 ไร่ มีเนื้อที่กรีดยาง 358,206 ไร่ มีผลผลิต 65,552 ตัน และมีผลผลิตต่อไร่ประมาณ 183 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2560: 98)

การรวบรวมยางพาราในจังหวัดอุบลราชธานี มีผลผลิตขึ้นต้นยางพาราที่สำคัญ 5 ประเภท ได้แก่ น้ำยางสด ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นดิบรมควัน ยางก้อนถ้วย ยางฟอง และเศษยาง (สหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี, 2560) นอกจากนี้มีสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางที่ได้ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 25 สถาบัน มีจุดตลาดประมุลยางพาราท้องถิ่นผ่านระบบการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 59 แห่ง มีรูปแบบการซื้อขาย คือ การประมุล การขายหน้าสวน และการขายโดยตรงที่ร้านรับซื้อยางพารา (การยางแห่งประเทศไทย, 2560)

การดำเนินงานด้านยางพาราของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการสัมภาษณ์และการประชุมหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า การดำเนินงานด้านยางพาราของจังหวัดอุบลราชธานี มีหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1) การยางแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ทำหน้าที่ในการจัดหาพันธุ์ยางให้เกษตรกรอบรมให้ความรู้ ติดตามให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการปลูกยางพารา การใส่ปุ๋ย บำรุงรักษาสวน การวิเคราะห์ดิน การกรีดยาง การทำปุ๋ยใช้เอง การรักษาโรคและแมลง การสนับสนุนการปลูกทดแทน การช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัย รวมกลุ่มเกษตรกร ให้ความรู้และให้คำปรึกษาการบริหารจัดการกลุ่ม สนับสนุนการแปรรูป เช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแผ่นดิบ ยางเครป การดูแลคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน GAP (มาตรฐานของการยางแห่งประเทศไทย) และส่งเสริมการตลาด แปรรูปยางพาราเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ยางรถยนต์ หมอนหนุน ถูยาง ถูมือ โดยบูรณาการกับหน่วยงานภายนอกในการฝึกอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยาง นอกจากนี้ยังมีบทบาทเป็นผู้รับซื้อยางพารา STR20 และแสวงหาตลาด

2) สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ทำหน้าที่ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกยาง ส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรชาวสวนยางประกอบอาชีพเสริม เพื่อเป็นทางเลือกในการเพิ่มรายได้จากสถานการณ์ที่ราคายางพาราลดต่ำ ร่วมเป็นคณะกรรมการยางของจังหวัด เกษตรอำเภอทำหน้าที่ขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชนขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพื่อขอรับความช่วยเหลือ อุดหนุน วัสดุ (เงินจากรัฐ) ติดตามและการประเมินผลภาคเกษตรทั้งจังหวัด จัดทำข้อมูลภัยพิบัติโดยมีอาสาสมัครเกษตรกรประจำหมู่บ้าน เป็นคณะกรรมการในการตรวจสอบตามโครงการชดเชยรายได้ที่เกิดภัยพิบัติ (โครงการของรัฐ)

3) สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี ทำหน้าที่ในการรวมกลุ่มเกษตรกร เป็นนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกร ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เมื่อต้องดำเนินงานเรื่องยางพาราเสนอของบประมาณเกี่ยวกับยางพาราต่อสำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี

4) สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์อุบลราชธานี จัดอบรมให้คำแนะนำการทำบัญชี ตรวจสอบบัญชี อนุมัติปิดงบประมาณ ให้กับสถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง

5) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 11 จัดทำและเผยแพร่ข้อมูลการเกษตร ด้านการผลิต การตลาด การพยากรณ์ผลผลิต จัดทำข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร และข้อมูลแผนที่แสดงความเหมาะสมต่อการผลิตเพื่อกำหนดเขตเศรษฐกิจ จัดทำข้อมูลสถิติสถานการณ์ยางพาราและการนำเข้าส่งออก ลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยสุ่มเก็บตามหลักวิชาการ และรายงานข้อมูลให้กรม กระทรวง จัดทำข้อมูลภาพรวมพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ

6) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ทำหน้าที่สนับสนุนเงินสินเชื่อด้านการเกษตร จ่ายเงินตามโครงการของรัฐ ลงพื้นที่ให้ความรู้เกษตรกร และมุ่งใจเกษตรกรให้มีการปรับเปลี่ยนผลผลิต แปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

7) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี ทำหน้าที่จดทะเบียนจัดตั้งโรงงานแปรรูปให้ใบอนุญาตจัดตั้งโรงงาน ตรวจสอบมาตรฐานโรงงานอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ส่งเสริมการผลิตให้เป็นระบบ GAP และพิจารณาเรื่องผลกระทบโรงงานต่อสิ่งแวดล้อม

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหายางพาราจาก 3 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่รัฐ/รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านยางพารา เกษตรกรชาวสวนยาง และผู้ประกอบการรับซื้อยางพารา พบข้อมูลดังต่อไปนี้

ด้านการผลิต

ปัญหา:

1) ยางพาราบางส่วนไม่ได้คุณภาพ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการดูแล การบำรุงต้นยาง การให้ปุ๋ย รวมไปถึงการเลือกน้ำกรด เป็นต้น

2) เกษตรกรยังขาดแคลนพันธุ์ยางและไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันและรักษาโรคที่เกิดขึ้นกับต้นยาง

ข้อเสนอ:

1) กลุ่มเกษตรกรควรเข้มงวดต่อคุณภาพยางพาราให้มากขึ้น

2) หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำให้กับผู้ประกอบการ และเกษตรกร

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมการสร้างคุณภาพยางพาราแก่ครูยาง และเกษตรกรมากขึ้น

ด้านการแปรรูป

ปัญหา:

- 1) เกษตรกรมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราน้อย ส่วนใหญ่ขายในลักษณะยางก้อนถ้วย ซึ่งมีราคาต่ำ
- 2) โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราในพื้นที่ยังมีน้อย

ข้อเสนอ:

- 1) ควรมีการส่งเสริมให้หน่วยงานหรือเกษตรกรมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ทำจากยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่าและสนับสนุนการใช้ในจังหวัดมากขึ้น เช่น การสร้างถนน ทางเดิน หมอน ตุ๊กตา จากยางพารา เป็นต้น

ด้านการบริหารจัดการ

ปัญหา:

- 1) เกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการสหกรณ์ เช่น การทำบัญชี การบริหารจัดการภายใน และการตลาด
- 2) เกษตรกรยังขาดเงินทุนหมุนเวียน และอุปกรณ์ เครื่องยนต์ที่สำคัญในการดำเนินงานของกลุ่ม

ข้อเสนอ:

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการสหกรณ์ ทั้งงานด้านเอกสาร การทำบัญชี การบริหารจัดการภายใน และการตลาด เป็นต้น รวมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริหารงานของสหกรณ์ ได้แก่ ลานคอนกรีตสำหรับรวมยางพารา ไฟฟ้าแรงสูงที่จะนำไปใช้กับเครื่องแปรรูป การจัดซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่เข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง

ด้านการขายและการตลาด

ปัญหา:

- 1) เกษตรกรบางกลุ่มมีความต้องการที่จะส่งออกยางพาราสู่ต่างประเทศแต่ยังขาดความรู้เชิงเทคนิคในการส่งออกยางพารา เช่น ความสามารถทางด้านภาษาในการติดต่อสื่อสารรวมทั้งความรู้เรื่องการทำ Letter of Credit (LC) ในการส่งออก
- 2) ปัญหามาตรฐานตราซั้งของพ่อค้าคนกลาง และการไม่จ่ายเงินตามเวลานัดหมายของพ่อค้าคนกลาง
- 3) เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อยขาดอำนาจต่อรองราคากับโรงงานใหญ่
- 4) ผู้ประกอบการรายย่อยขาดแหล่งเงินทุนในการพัฒนากิจการ รวมถึงต้องแบกรับค่าขนส่งที่มีราคาสูงขึ้น

ข้อเสนอ:

- 1) สถาบันทางด้านวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมความเข้าใจในการบริหารและการตลาด
- 2) ควรส่งเสริมให้มีราคากลาง และตลาดกลางยางพาราเพื่อป้องกันปัญหาโรงงานกดราคา
- 3) ควรส่งเสริมให้ภาครัฐ มีการใช้ประโยชน์จากยางพาราในจังหวัดมากขึ้น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย เป็นต้น

ด้านการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัญหา:

จังหวัดอุบลราชธานีเดิมยังไม่มีแผนยุทธศาสตร์ด้านยางพาราจึงไม่เกิดแผนระยะยาวที่ชัดเจนในการดำเนินงานร่วมกัน ส่งผลให้การพัฒนาด้านยางพารายังไม่เห็นแนวทางที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอ:

- 1) หน่วยงานควรจัดทำข้อมูลเกี่ยวข้องกับยางพาราที่เป็นเอกภาพ ถูกต้องตรงกัน เพื่อใช้ในการดำเนินงานของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรเรียนรู้บทเรียนของพื้นที่อื่นมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์
- 2) การขับเคลื่อนเรื่องยางพาราควรใช้กลไกการรวมตัวของกลุ่มเกษตรกรให้เป็นประโยชน์ในการยื่นข้อเสนอมหาหรือความต้องการถึงจังหวัด
- 3) สถาบันทางวิชาการควรสนับสนุนเรื่องการจัดทำข้อมูลในการผลักดันเชิงโครงการ/นโยบายได้อย่างทันทั่วทั้ง

จากประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าว นายสมาน โต้นันท์ (สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560) ประธานเครือข่ายสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวถึงบริบทปัญหาที่สำคัญว่า “จังหวัดอุบลราชธานีปลูกยางพารา ผลิตเป็นยางก้อนถ้วย ผลิตน้ำยาง แต่ยังขาดที่รองรับยางพารา เพราะพ่อค้าคนกลางกดราคารายพาราจากเกษตรกร และจังหวัดอุบลายังขาดโรงงานผลิตน้ำยางสด เกษตรกรจะประสบปัญหาถ้าผลิตเป็นยางก้อนถ้วยมาแล้วพ่อค้าไม่รับซื้ออีกจะทำให้เกษตรกรขาดทุน ถ้าจัดตั้งโรงงานก็จะมีสถานที่รองรับยางพาราของคนอุบลได้” โดยปัญหาหลายประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ต้องใช้หลายหน่วยงานแก้ไขปัญหามาตรึงงบประมาณจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องใช้การบูรณาการการทำงานในรูปแบบแผนยุทธศาสตร์ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ดังนั้นกระบวนการวิจัยจึงนำไปสู่การสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพาราของจังหวัดอุบลราชธานีขึ้น

แผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2563-2566

จากข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านยางพาราข้างต้น จากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้นำมาสู่การร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมกันขึ้นมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

เมืองยางพาราคุณภาพ การประกอบอาชีพมั่นคง เกษตรกรเข้มแข็ง สังคมเป็นสุข

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเพิ่มศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านยางพาราและอุตสาหกรรมยางพารา

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์: ยางพาราหนึ่งในสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดได้รับการพัฒนาการผลิตและมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

โดยมีกลยุทธ์คือ พัฒนาภาคการผลิตยางพาราให้มีคุณภาพ พัฒนาความรู้ของเกษตรกรในการดูแลต้นยางบำรุงรักษา กรีด และการแปรรูป พัฒนาศักยภาพการแปรรูปยางพาราให้ได้มาตรฐาน สินค้าเกษตร พัฒนาและวิจัยองค์ความรู้ในการนำวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ยางพารามาใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและใช้เป็นวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านยางพาราและอุตสาหกรรมยางพารา

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์: มูลค่าทางเศรษฐกิจของยางพาราเพิ่มสูงขึ้น

โดยมีกลยุทธ์คือ พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การค้าและการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐานและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนการผลิตด้านยางพาราให้เหมาะสมกับพื้นที่ สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการแข่งขัน การผลิต และการตลาด

แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีการระบุรายละเอียดโครงการ แผนกิจกรรม ระยะเวลาการดำเนินการ งบประมาณในการดำเนินการ รวมถึงตัวชี้วัด และผู้ที่ต้องดำเนินการ เพื่อสามารถเป็นทิศทางและแนวทางการปฏิบัติต่อไปได้ โดยได้มีการเสนอแผนยุทธศาสตร์ด้านยางพาราดังกล่าวต่อสำนักงานจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อนำเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านยางพาราต่อไป

อภิปรายผล

แผนด้านยางพาราของจังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับยางพารา พบว่าจังหวัดอุบลราชธานีมีหน่วยงานหลักและหน่วยงานรองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยางพารามากกว่า 10 หน่วยงาน โดยมีการยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานหลัก อย่างไรก็ตาม เดิมจังหวัดยังไม่มีแผนยุทธศาสตร์ด้านยางพาราโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่จะพบโครงการด้านยางพาราบรรจุรวมอยู่ในแผนงานด้านส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนในแผนพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัด พบว่า ในยุทธศาสตร์ด้านการเกษตรยังไม่เคยบรรจุโครงการด้านยางพาราโดยตรงแต่อย่างใด การยางแห่งประเทศไทยจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางและหน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องได้พยายามเสนอประเด็นปัญหาและโครงการเกี่ยวกับยางพาราเพื่อ

บรรจุในแผนพัฒนาจังหวัดมากกว่า 1 ครั้ง แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเกิดจากสาเหตุสำคัญ 4 ประการคือ

1) ข้อมูลด้านยางพาราของแต่ละหน่วยงานไม่ตรงกันและขาดน้ำหนักเพียงพอให้เกิดการตัดสินใจเชิงนโยบาย เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีวิธีการเก็บข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่างกัน เช่น การคำนวณพื้นที่ปลูกบางหน่วยงานคำนวณพื้นที่ทั้งหมด บางหน่วยงานมีการตัดพื้นที่อยู่อาศัย เป็นต้น ดังนั้นข้อมูลยางพาราในเชิงมูลค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุบลราชธานีจึงยังไม่ตรงกัน ทำให้ยังขาดน้ำหนักในการนำเสนอต่อจังหวัด

2) การขาดตัวกลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงานร่วมกันด้านยางพารา เนื่องจากหน่วยงานหลักที่ทำงานด้านยางพารา คือ การยางแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์การประภทรัฐวิสาหกิจ บางครั้งมีแนวปฏิบัติต่างกันในการเชื่อมการทำงานกับหน่วยงานรัฐหน่วยอื่น นอกจากนั้นหน่วยงานอื่นแต่ละหน่วยงานต่างมีภารกิจหน้าที่ของตนที่แตกต่างกัน ภารกิจด้านยางพาราเป็นเพียงหนึ่งในภารกิจอื่น ๆ เท่านั้น การมีตัวกลางที่เป็นหน่วยงานราชการในการเชื่อมประสาน ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมจึงจะเป็นตัวผลักดันได้มากกว่า ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่มีตัวกลางดังกล่าว จึงทำให้การผลักดันประเด็นปัญหาและโครงการเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

3) กลุ่มผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับยางพารายังขาดความเข้มแข็งมากพอในการนำเสนอประเด็นทางนโยบาย อาจด้วยยางพารายังเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของอุบลราชธานี มีความสำคัญรองจาก ข้าว และมันสำปะหลัง การรวมกลุ่มของเกษตรกรจึงยังรวมกลุ่มได้ไม่นาน การต่อรองจึงยังไม่เห็นผลในเชิงรูปธรรมมากนัก

4) การเปลี่ยนผ่านผู้บริหารระดับจังหวัด ทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง เพราะการผลักดันประเด็นปัญหาและโครงการเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด จำเป็นต้องทำให้เกิดความเข้าใจที่ต่อเนื่องแม้เปลี่ยนผู้บริหาร หากมีข้อมูลที่ทำให้เห็นความสำคัญของยางพาราในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัด ย่อมจะช่วยให้เกิดการผลักดันที่ดีขึ้น

การไม่สามารถผลักดันประเด็นปัญหาและโครงการยางพาราเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด ให้สำเร็จได้ดังกล่าว สามารถอธิบายจากแนวคิดของ Thomas R. Dye ที่กล่าวไว้ว่า นโยบายหมายถึงสิ่งใดก็ตามที่รัฐเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำ (อ้างถึงใน จุมพล หนีมพานิชย์, 2547: 11) เนื่องจากการพัฒนาจังหวัดมีประเด็นที่ต้องดำเนินการหลายเรื่อง และแต่ละเรื่องก็มักมีกลุ่มผลประโยชน์อยู่เบื้องหลังการผลักดัน ดังนั้นผู้บริหารระดับจังหวัดที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ย่อมต้องชั่งน้ำหนักพิจารณาความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย จากการที่ยางพาราไม่ได้เป็นเรื่องที่ถูกระบุไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด จึงสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มผลประโยชน์เกี่ยวกับยางพารายังขาดความเข้มแข็งมากพอในการนำเสนอเนโยบายดังกล่าว ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับจังหวัดบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการนำเสนอยุทธศาสตร์ด้วยการที่จุดศูนย์รวมการตัดสินใจเชิงนโยบายอยู่ที่การตัดสินใจของผู้บริหารระดับจังหวัด สะท้อนให้เห็นว่าการตัดสินใจเชิงนโยบายถูกกำหนดโดยพรรคชนะหน่วยงานย่อยของรัฐบาลหรือสถาบันของรัฐภายในระบบการเมือง (The Sub-government Perspective) ซึ่งหมายถึงข้าราชการที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบาย เพราะยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดก็ถือเป็นนโยบายสาธารณะรูปแบบที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนความเป็นไป รวมถึงเกี่ยวข้องกับการแบ่งสรรผลประโยชน์ภายในจังหวัดอีกด้วย

ผลที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี

จากกระบวนการวิจัยได้มีการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสะท้อนมุมมองที่สำคัญ ดังนี้

1) แผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานีพ.ศ. 2563-2566 นี้ เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของ 3 ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยขับเคลื่อนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ในการเสนอข้อคิดเห็น สะท้อนปัญหาและข้อเสนอแนะร่วมกัน ผ่านกิจกรรมการสนทนา (dialogue) และการปรึกษาหารือ (deliberations) ต่าง ๆ อาทิเช่น การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ได้มุมมองเชิงนโยบายจากทุกภาคส่วน ในการสร้างแผนยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องและเท่าทันกับสภาพปัญหาและความต้องการ ในการเพิ่มศักยภาพการพัฒนาการผลิตและอุตสาหกรรมยางพาราให้มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ รวมถึงเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนยางอีกด้วย โดยแผนดังกล่าวมีการระบุรายละเอียดโครงการ แผนกิจกรรม ระยะเวลาการดำเนินการงบประมาณในการดำเนินการ รวมถึงตัวชี้วัดและตัวดำเนินการ เพื่อสามารถใช้เป็นทิศทางและแนวทางการปฏิบัติในการขับเคลื่อนการพัฒนาของยางพาราของจังหวัดต่อไปได้ ทั้งนี้กระบวนการดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการบริหารโดยยึดพื้นที่เป็นหลัก (Area - Based Approach) ในการพัฒนา ที่ต้องการให้แต่ละพื้นที่มีทิศทาง (Position) ในการพัฒนาที่ชัดเจน และอยู่บนพื้นฐานของความเห็นชอบร่วมกันทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาจังหวัดและการพัฒนากลุ่มจังหวัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ผ่านแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด (คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ, 2552)

2) กระบวนการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ยางพาราทำให้เกิดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานให้มีการเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยในกระบวนการวิจัยได้มีการเชิญประชุมทั้งเพื่อเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะ จากมุมมองของภาคส่วนต่าง ๆ เนื่องจากปัญหาสำคัญที่ในอดีตไม่สามารถที่จะเกิดแผนยุทธศาสตร์ยางพาราในระดับจังหวัดได้ เนื่องจากการยังไม่สามารถบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานได้อย่างเป็นรูปธรรมนัก การสร้างบรรยากาศความร่วมมือผ่านการแลกเปลี่ยน การประชุม และร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพารา กำหนดโครงการงบประมาณ ตัวชี้วัด และผู้ร่วมรับผิดชอบร่วมกัน จึงเป็นแนวทางในการสร้างการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานให้เกิดขึ้น ซึ่งเบื้องต้นสะท้อนผ่านแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2563-2566 ที่เกิดขึ้น และผ่านการเสนอโครงการที่มีผู้ร่วมรับผิดชอบหลายหน่วยงาน เป็นต้น

3) จังหวัดให้ความสำคัญและผลักดันการดำเนินงานด้านยางพารามากขึ้น ในกระบวนการร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้รับความสนใจจากผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงานจังหวัด ในการเข้าร่วมการประชุมทุกครั้ง ตั้งแต่กระบวนการเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะ กระบวนการคืนข้อมูลการวิจัย กระบวนการประชุมร่างแผนยุทธศาสตร์ยางพารา กระบวนการรับแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2563-2566 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านยางพารา ซึ่งสะท้อนการให้ความสำคัญมากขึ้นกับยางพารา และสะท้อนการผลักดันในระยะเริ่มต้นที่ชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาเพื่อติดตามและประเมินผลการนำแผนยุทธศาสตร์ยางพาราจังหวัดอุบลราชธานีไปปฏิบัติของจังหวัดอุบลราชธานี และหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยางพารา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาของยางพาราของจังหวัดอุบลราชธานีให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- การยางแห่งประเทศไทย. (2559). *ข้อมูลทั่วไป*. สืบค้นจาก <http://www.rubberthai.com/book/file/72.pdf>
- การยางแห่งประเทศไทย. (2560). *เอกสารข้อมูลยางพาราจังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2560*. อุบลราชธานี: การยางแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี.
- คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ. (2552). *นโยบายและระบบในการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ*. สืบค้นจาก https://www2.opdc.go.th/uploads/files/circular_%20circular_1.pdf
- จักรพงษ์ พวงงามชื่น, นครเรศ รั้งควัต และพนิตพิมพ์ สิทธิศักดิ์. (2555). *การวิเคราะห์นโยบายการส่งเสริมการปลูกยางพาราทดแทนกระเทียมและลำไย กรณีศึกษา: จังหวัดเชียงใหม่* (รายงานวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- จุมพล หนิมพานิช. (2547). *การวิเคราะห์นโยบาย: ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ. ใน วุฒิสภา, *เอกสารประกอบการศึกษาของคณะกรรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน* (หน้า 7). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บัญชา สมบูรณ์สุข, ประวัติ เวทย์ประสิทธิ์, ทวีศักดิ์ นิยมบัณฑิต, อาชีชัน แกสमान และ พิระพงศ์ ทีฆสกุล. (2556). *แนวทางแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์, ดวงพร คำณวนวัฒน์, หฤทัย ชัดนาค, สิวพร ศรีสมัย, ดวงแข บัวประโคน และ จำเริญโยชิต. (2549). *การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2554). *การบริหารจัดการและการบริหารยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพฯ: โพรเพช.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย. (2560). *การบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ*. สืบค้นจาก <http://www.stabundamrong.go.th/web/home.html>
- สมาน โตนันท์ (สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 11. (2560). *ข้อมูลยางพาราปี 2559*. อุบลราชธานี: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 11.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี. (2560). *ผลการรวบรวมยางพาราในจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 – มีนาคม พ.ศ. 2560*. อุบลราชธานี: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี.

Translated References

- Board of Integrated Provincial Administration Policy and Provincial Groups. (2009). *Policies and systems of provincial administration and integrated provincial groups*. Retrieved from https://www2.opdc.go.th/uploads/files/circular_%20circular_1.pdf. (In Thai)
- Burikun, T. (2008). Participation: concepts, theories and processes. The Senate, *Documents for a study visit of The Senate Standing Committee on Political Development and Public Participation*, Page 7. Bangkok: King Prajadhipok's Institute. (In Thai)
- Damrong Rajanubhab Institute, Ministry of Interior. (2007). *Integrated Provincial Administration*. Retrieved from <http://www.stabundamrong.go.th/web/home.html>. (In Thai)
- Nimpanit, J. (2004). *Policy analysis: scopes, concepts, theories and case studies*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- Poungngamchuen, J., Rungkawat, N., & Sittisak, P. (2012). *An Analysis Policy of Rubber Extension to Substitution Garlic and Longan: A Case of Chiang Mai Province*. Chiang Mai: Maejo University. (In Thai)
- Regional Office 11 of Agricultural Economics. (2017). *Rubber information in 2016*. Ubon Ratchathani: Regional Office 11 of Agricultural Economics. (In Thai)
- Rubber Authority of Thailand. (2016). *General Information of Rubber*. Retrieved from <http://www.rubberthai.com/book/file/72.pdf>. (In Thai)
- Rubber Authority of Thailand. (2017). *Rubber information of Ubon Ratchathani Province in 2017*. Ubon Ratchathani: Rubber Authority of Thailand. (In Thai)
- Somboonsuk, B., Wetprasit, P., Niyombundit, T., Kaesaman, A., & Tekasakul, P. (2013). Solutions to resolve the rubber prices problem. Songkla: Prince of Songkla University. (In Thai)
- Sthapitanonda, P., Khamnuwat, D., Khudnak, H., Srisamai, S., Buaprakhon, D., & Yaichid, J. (2006). *Participatory communication and community development: from the concept to research in Thai society*. Bangkok: The Thailand Research Fund. (In Thai)
- Tonan, S. (Interview, June 19, 2017)
- Ubon Ratchathani Provincial Cooperative Office. (2017). *The report of rubber gathering in Ubon Ratchathani province Between October 2016 - March 2017*. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Provincial Cooperative Office. (In Thai)
- Wiruchnipawan, W. (2011). *Management and Strategic Management of Government Agencies*. Bangkok: Fourpage. (In Thai).